

Conexiunea Speranței: Un loc plin de Speranță pentru copiii care provin din „locuri dificile”.

Karyn Purvis și David Cross
Universitatea Creștină din Texas

Proiectul pentru Adopții a început în 1998, când familiile adoptive au apelat la cercetătorii de la Laboratorul de Cercetare și Dezvoltare din cadrul Universității Creștine din Texas (TCU). Aceste familii drăguțe au adoptat copii fie din orfelinatele din Europa de Est, fie din custodia Serviciilor de Protecție a Copilului. Deși părinții erau foarte devotați copiilor, erau de cele mai multe ori confuzi și alarmați de persistența problemelor de comportament pe care le aveau copiii. Cercetări complexe s-au făcut începând cu anii 1940, în urma cărora au fost elaborate documente importante despre problemele de comportament, emoționale, de învățare și de atașament a copiilor care au trecut prin condiții precare de viață sau / și abuz (e.g., Bawkin, 1942; Goldfarb, 1944; Spitz, 1945); documentele veneau ca o completare a contribuțiilor importante din literatura animală (e.g., Harlow, 1958; Suomi, 1977). Totuși, părinții n-au beneficiat de aceste materiale din mai multe motive, fie că nu au avut acces la ele sau nu au fost traduse în termeni practici pentru copiii care întâmpină probleme de dezvoltare. Un exemplu bun ar fi lucrarea lui Bowlby, Ainsworth și Suomi.

John Bowlby (1951), creatorul teoriei de atașament, consideră că ”ținutul în brațe competent” și ”îmbrățișările afectuoase” constituie baza dezvoltării atașamentului sigur la

bebeluși. Colega lui, Mary Ainsworth (1956) afirmă că lipsa mângâierii materne este de fapt cea mai mare pierdere în relația mamă-copil. Cercetătorii din ultimii ani, cum ar fi și Stephen Suomi a descoperit că dezvoltarea regiunii senzoriale ale creierului la primatele care au fost private de grija și căldura maternă sunt puternic afectate. Atașamentul începe să se formeze printr-o îmbrățișare și un ținut în brațe (activare vestibulară frecventă) și printr-o atingerea afectuoasă (activare tactilă), iar implementarea acestui tip de activitate senzorială într-un mediu sănătos de creștere poate reactiva atașamentul. Această informație, de exemplu, nu a fost adusă la cunoștință părinților adoptivi în trecut.

Mulți dintre părinții adoptivi au adus acasă copiii crezând că „dragostea este suficientă” pentru a-i ajuta să-și vindece rănila trecutului. A fost tragic atunci când și-au dat seama că doar dragostea nu este de ajuns și atunci atât copiii cât și familiile lor au continuat să caute răspunsuri (e.g., David, 1990; Deane, 1997; Fischer, Ames, Chisholm & Savoie, 1997; Fishman, 1993; Jay, 1996). Există un număr impresionant de lucrări de cercetare despre copiii adoptați care au experimentat lipsa afecțiunii părintești (e.g., Ames, 1997; Gunnar, 2001; Fischer, Ames, Chisholm & Savoie, 1997; Marcovitch, Goldeberg,

Gold, Washington, Wasson, Drewewish & Handley-Derrz, 1997; Verhulst, Althus, & Versluis-den Beiman, 1990), însă foarte puține lucrări se bazează pe intervenție (e.g., Day, 1982; DeGangi, Craft, & Castellan, 1991; Perry, 2001; Zeanah, 2001). Sursa noastră de inspirație au fost familiile adoptive care au avut curaj să împărtășească cu noi experiența lor. **Proiectul pentru Adopții** s-a focalizat muți ani pe descoperirile cercetătorilor obținute în urma intervențiilor făcute la copiii care provin din „locuri dificile”. Cea mai mare bucurie a noastră este de a încuraja părinții adoptivi să ajute copiii să-și vindece rănilile.

Conexiunea Speranței ® Tabăra de vară (de zi).

Una dintre cele mai încurajatoare descoperiri din cercetările noastre efectuate în ultimii șapte ani este relația puternică dintre deficiența de procesare senzorială (SPD) și cea comportamentală, procesul de învățare și problemele de atașament care apar la copiii adoptați. Datele noastre obținute sunt în consonanță cu cercetările anterioare, care conțin informații despre relațiile dintre SPD și problemele de comportamentale (e.g., Cermak, 1994; Cermak & Daunhauer, 1997; Cermack & Groza, 1998; DeGangi, 1991; Harandon, Bascon, Dragomir, & Scripcaru, 1994; Sweeny & Bascom, 1995). Mai mult decât atât datele noastre au confirmat faptul că schimbările dramatice pozitive sunt posibile la copiii cu SPD care reușesc să dobândească sentimentul de atașament sau deprinderi senzoriale. Explorarea acestei relații a început într-o zi din tabăra de vară, organizată pentru

copiii adoptați, care a fost numită oficial Sărbătoarea Taberei, dar părinții care și-au regăsit speranța pentru familiile lor i-au schimbat denumirea în *Conexiunea Speranței*.

După prima noastră întâlnire cu părinții adoptivi, am și programat o zi de tabără în care urma să ne întâlnim noi, cercetătorii și părinții acelor copii pentru a colabora împreună și să concluzionăm anumite aspecte ale acestor copii. Părinții și cercetătorii și-au unit forțele, cunoștințele și experiențele pentru a pregăti programele de tabără. Părinții au venit cu dezvoltări unice despre copiii lor, iar specialiștii au venit cu descoperirile realizate de-a lungul multor ani de muncă în laborator. De asemenea, am apelat la trei profesioniști care au ținut un curs special pentru studenți și pentru cercetători, curs ce a constituit o parte importantă în pregătirea pentru tabără. Echipa de profesioniști care s-a implicat cu atâta devotament în instruirea noastră a fost formată din: Kathleen Morris, un patolog ce a făcut expertize în cazul copiilor adoptivi, Kathy Baczynsky, un terapeut local care s-a specializat pe problemele de atașament și Dr. Ron Federici, un neuropsiholog de talie internațională ce a făcut cercetări în cazurile copiilor post-instituționalizați.

În timpul celor două zile de training, grupul nostru mic de cercetători și studenți a fost familiarizat cu problemele de integrare senzorială, dezvoltarea atașamentului și cea neurologică și aplicațiile pragmatice ale acestora. Intervenția și dezvoltarea atașamentului este un domeniu cunoscut pentru noi și pentru munca noastră de laborator (e.g., Bowlby, 1951, 1969;

Ainsworth, 1956; Zeanah, 2000). Dar, există și o literatură bogată despre schimbarea de comportament prin folosirea inputurilor senzoriale (e.g., Ayres, 1964, 1972; Field, Schanberg, & Scafidi, 1986; Fischer & Murray, 1991; Kranowitz, 1998; Wilbarger, 1984), literatură care ne-a fost necunoscută până la prima noastră zi de tabără.

După acel scurt training, o echipă de studenți împreună cu câțiva profesori au început să pregătească cele trei săptămâni de tabără. Prima tabără urma să fie pentru zece copii sub zece ani, a doua tabără era pentru zece copii care aveau vârsta de la zece ani în sus. Tabăra, numită Sărbătoarea Taberei, a fost găzduită de Centrul de Studiu pentru Copii și a fost prima noastră introducere formală în eficiența dramatică a dobândirii senzoriale și a atașamentului.

Programul de Zi

Urmând recomandările noii noastre prietene și mentor, Kathleen Morris, începeam fiecare dimineață cu un curs de „ciocnire și zguduire” unde copiii, timp de 15 sau 20 minute, făceau activități pentru dobândirea deprinderilor senzoriale. Aceste activități au fost îmbunătățite prin contribuția personalului din tabără. De exemplu, în timpul zecilor de sărituri pe care le făceau copiii pe o trambulină mică în timpul cursului „ciocnire-zguduire”, un student universitar, denumit „buddy” (prieten) bătea din palme și număra, sincronizându-se cu săritura copilului, creând astfel „o oglindă” senzorială a activității. Acest tip de activități care ajută la dobândirea deprinderilor senzoriale și combinate cu afecțiune, joc

și interacțiune umană, a constituit temelia programelor noastre de tabără.

Pe lângă aceste activități, la fiecare două ore s-au mai ținut și alte activități majore pentru obținerea deprinderilor senzoriale. Sub supravegherea prietenilor săi, copiii participau la diverse activități individuale sau în echipă, care se țineau în aer liber și care aveau ca scop dobândirea deprinderilor senzoriale. Clasele din tabără erau pline de tot felul de activități și de lucruri care contribuie la dezvoltarea senzorială. S-a pus la dispoziție multă guma de mestecat și diferite sortimente de snack-uri; animăluțele de la ferma Fisher Price erau îngropate în tuburi de orez, așteptându-i pe micii exploratori să le descopere; câteva bazine pline cu boabe de fasole au servit drept „teren de joacă în nisip”. Copiii au purtat pachetele răcoritoare pline cu „bătăieli” și au făcut cunoștință cu principiile *Programului de Alertă – Cum funcționează motorașul vostru?* (Williams & Shellenberger, 1994). De multe ori, în timpul zilei lucrătorii implicați în tabără îi întrebau pe cei mici cum funcționează motorașul lor, după care îi ajutau pe copii să și-l regleze singuri, cu ajutorul „bătăielilor”, cu o respirație adâncă și cu multă atenție din partea prietenilor de tabără. Fiecare activitate, gustărică, exercițiu sau interacțiune a fost concepută după două principii: ambele trebuie să contribuie la dobândirea deprinderilor senzoriale și a celor de atașament!

Învăluită în această baie senzorială și blândă, programul zilnic se adresa direct comportamentelor cu probleme de adaptare pe care copiii și le-au însușit ca pe un mecanism de

supraviețuire atunci când au trăit în medii dificile. De exemplu, deși copiii au avut acces continuu la anumite lucruri cum ar fi și guma de mestecat, în ideea de a le oferi simțul proprietății, ei aveau voie să guste din aceasta doar după ce și-au cerut voie de la prietenul de tabără „cu respect”. În felul acesta activitățile senzoriale au fost din nou împerecheate cu relații calde, profunde între oameni, învățând în același timp ”scenarii de viață” – mecanisme constitutive ale schimbărilor de comportament.

Programul zilnic cuprindea, de asemenea, și abilități de socializare în grup, întreținerea grupurilor, rezolvarea conflictelor în grup și jocul în grup. De asemenea, au fost servite câteva gustări hrănitore pentru a stabili nivelul glicemiei la copii, iar în ideea de a-i ajuta să gândească s-au organizat activități relaxante pentru dezvoltarea deprinderilor senzoriale. Gustările și jocurile destinate dezvoltării senzoriale erau totodată și oportunități pentru practicarea noilor scripte comportamentale.

Scriptele comportamentale sunt niște fraze scurte care ajută copiii să memoreze comportamentele adecvate. Scriptele accentuează necesitatea de a folosi cât mai puține cuvinte cu putință în comunicare – o calitate care este foarte importantă mai ales când se lucrează cu copii care au deficiențe al aparatului auditiv. Enunțurile țintă ale scriptelor sunt: „Blând și Amabil”, „Manifestarea Respectului”, „Ascultă și te Supune”. De exemplu, celor mici li s-a permis să facă shake cu lapte și fructe, fiind supravegheați îndeaproape de personalul din tabără care le vorbea, în timp ce copiii își pregăteau desertul,

despre scripta comportamentală „Cu permisiune și supraveghere pot îndeplini sarcini speciale”. Poate că nu sunt cele mai bune exemple de folosit în contextul acesta, pentru că sarcinile speciale sunt un exemplu tipic de sarcini riscante și periculoase pentru copii. Pot fi simple, cum ar fi folosirea unui foarfece ascuțit, pornirea blenderului pentru a face un shake. Li se atrage atenția asupra faptului că ei trebuie să-și ceară permisiunea și să accepte supravegherea unui adult înainte de a îndeplini o sarcină specială. Vă mai aducem un alt exemplu care vă va ajuta să înțelegeți mai bine acest aspect: de exemplu, orele de tabără erau vizitate săptămânal de niște cățeluși, iar copii erau învățați cum să-i țină în brațe și cum să se comporte cu ei, fiind încurajați de personal să folosească scripta „Fii blând și amabil”.

Istorie din Tabără

La sfârșitul primei săptămâni de tabără, părinții au început să mărturisească povestioare remarcabile despre manifestările comportamentale și de atașament ale copiilor săi. O mamă a povestit cu lacrimi în ochi că fiul ei a lăsat-o prima dată să-l legene în brațe înainte de somn doar la doi ani de la adopție. O altă mamă a povestit că atunci când ea a mers să-și trezească copilul de dimineață, acesta a privit-o direct în ochi, a strâns-o puternic de gât și i-a șoptit pentru prima dată de la adopție ”Te iubesc!”. Reacția celor participanți la discuție a fost de nedescris. Părinții continuau să povestească despre noile comportamente de atașament, comportamente prosociale, despre menținerea contactului vizual și folosirea explozivă a limbajului.

Succesul programelor din tabără a făcut un apel către doctorii de familie, terapeuți și către renumiții experți în adopții. Deși toți s-au mirat de schimbările dramatice, nimeni nu le-a putut explica. Unii specialiști au descris schimbările apărute în comportamentul copiilor ca un regres spontan spre comportamentul infantil pe care ei nu l-au trăit în perioada de pre-adopție. Alți profesioniști l-au descris ca pe un fenomen numit „mecanism de eliberare”, prin care s-a dezlănțuit și limbajul și comportamentul. La sfârșitul primelor trei săptămâni de tabără, învăluiți de misterul acestor schimbări dramatice pozitive, am promis că vom continua cercetările care vor elucida drumuri noi pline de speranță pentru familiile care adoptă copii din locuri dificile.

Descoperiri din timpul cercetărilor

Notă: Datele expuse aici pe scurt pot fi regăsite mai detaliat în Purvis (2001) și au fost prezentate anterior la diverse simpozioane de cercetare (Purvis și altele) și sunt la ora actuală revizuite pentru a fi introduse într-un manuscris.

Toți participanții la tabere (n=19) au fost copii care au în istoricul lor experiență de neglijare precoce sau abuz. Majoritatea au fost adoptați din orfelinatele din Europa de Est (n=16). Doi au fost adoptați din custodia Serviciului de Protecție a Copilului și unul locuia împreună cu un cuplu format dintr-un părinte biologic și un părinte adoptiv. Datele pentru tabără au fost adunate de la trei surse primare: raportul copilului, raportul părintelui și raportul terapeutului care se ocupă de caz. Indicii de măsurare din raportul copilului au

fost desenul persoanei întocmit de către copil (Fury, Carlson & Sroufe, 1997) și desenul familiei (Kaplan & Main, 1986). Indiciul de măsurare din raportul părinților a fost Chestionarul Randolph despre Tulburarea de Atașament, Chestionarul „Beech Brook Attachment” (Moss, 1997), Formularul de descriere a comportamentului (Achenbach, 1991), Chestionarul referitor la istoricul senzorio-motor pentru părinți (Balzer-Martin, 1998), Examinarea TCU elaborată din Experiențele Internaționale de Adopție (Purvis, Cross & Ware, 2001) și interviuri semi-structurate. Rapoartele terapeutului conțineau câte un screening pentru cele patru domenii deficitare: tactil, proprioceptiv, coordonare și coordonare ochi-mână. Indicii de măsurare au fost adunați atât înainte cât și după tabără; screening-ul de la terapeutul de caz și examinarea făcută de TCU au fost folosite în perioada de pretestare, iar interviurile părinților s-au folosit numai după testare.

La sfârșitul acelei prime tabere, am început analizele formale ale datelor comportamentale și psihologice obținute pe perioada taberei. Adițional la istorioarele din raporturile părinților, am adunat date cantitative care confirmau conexiunea puternică dintre SPD și problemele de atașament și de comportament. Toți indicii de măsurare, inclusiv și cei de atașament, de comportament și de procesare senzorială, au confirmat faptul că acești copii se află într-o situație foarte riscantă. Când s-au folosit ambele instrumente de atașament, părinții au raportat probleme majore de comportament, de exemplu: copiii refuză mângâierea afectivă a părinților, copiii

nu cred că părinții le vor purta de grijă. Când s-au analizat formularele de descriere a comportamentului (Achenbach, 1991), s-a constatat că acei copii au nivele ridicate atât la comportamentele interiorizate (e.g., retragerea, depresia), cât și la cele exteriorizate (agresiunea, neatentația).

Desenele copiilor arată aceleași nivele ridicate la problemele de atașament (e.g., omiterea propriei persoane din desenul familiei, desenarea propriei persoane pe partea opusă a paginii) și la problemele de patologie globală (e.g., trăsături bizare, cum ar fi niște mâini plutitoare; distorsiunea corpului sau ale mărimilor).

La chestionarul referitor la istoricul senzorio-motor pentru părinți (Balzer-Martin, 1998), părinții au expus un număr mare de deficiențe de atenție (63%), urmate de musculatura corpului (54%), procesul de vizualizare (29%), coordonare (26%), tactil (23%), vestibular (23%) și în final funcționalitatea olfactivă (16%). La screening-ul de la terapeutul de caz s-a constatat că la coordonarea ochi-mână sunt cele mai ridicate nivele de disfuncții (67%), fiind urmate de cele proprioceptive (44%), apoi de cele vestibulare (33%) și în final de cel tactil (28%). S-au văzut corelații importante (Purvis, et al.) între rapoartele părinților despre copiii lor în chestionarul referitorul la istoricul senzorio-motor pentru părinți (Balzer-Martin, 1998) și rapoartele părinților despre comportamente negative de atașament din Chestionarul „Beech Brook Attachment” (Moss, 1997). De asemenea, s-au găsit conexiuni între raportul terapeutului de caz referitor la

deficitul vestibular și raportul părinților referitor la problemele de atașament din Chestionarul Randolph despre Tulburarea de Atașament (Randolph, 1997), și la fel între raportul terapeutului referitor la deficiențele vestibulare și trăsăturile negative din desenele familiei ale copiilor.

Datele post-tabără au înregistrat la rândul lor legături între SPD și schimbările de comportament. Majoritatea categoriilor de comportament analizate (CBCL; Achenach, 1991) au fost conectate statistic cu rapoartele părinților referitor la deficiențele tactile. Comportamentele care indică schimbările majore sunt interiorizarea, exteriorizarea, depresia / agitația, probleme de gândire, deficiențe de atenție și agresiunea.

Datele calitative adunate la sfârșitul taberei au confirmat conținutul lucrărilor noastre statistice (Purvis, et al.). În timpul interviurilor părinții au raportat un număr mare de comportamente noi, cum ar fi necesitatea de a se apropia mai mult (observat la 50% din copiii prezenți în tabere), îmbunătățirea contactului vizual (40%), creșterea spontană a afectivității (60%); noi conștientizări ale propriilor comportamente, gânduri și acțiuni (50%); evoluția vocabularului (40%); creșterea empatiei (30%) și a complianței (40%); și alte comportamente pozitive (60%). Pe lângă toate acestea, trei părinți au raportat regresii spontane infantile la copiii lor pe perioada taberei. Regresiunea infantilă a fost definită ca fiind o urgență a comportamentelor de atașament, cum ar fi necesitatea de a se apropia mai mult, de a oferi mai multă afecțiune, copilul este nerăbdător să

stabilească contactul vizual (e.g., folosirea contactului vizual doar pentru a stabili o conexiune sau o comunicare, fără prezența manipulării) sau dezvoltă abilitatea de a avea încredere (e.g., sunt dornici să permită părinților să le facă baie, să-i țină în brațe, să-i legene). Această formă de exprimare a comportamentelor de atașament au fost cuplate și cu comunicarea verbală a celor trei copii.

Trei teme

Datele adunate la sfârșitul primei tabere au scos la suprafață trei teme importante, subiecte care ne-au ghidat mult în munca noastră în acești șapte ani. Prima temă a fost constatarea că acei copii care au cele mai multe deficiențe senzoriale au, de asemenea, și cele mai multe probleme de atașament și de comportament. A doua temă a fost descoperirea că există corelații particulare între carențele senzoriale și comportamentale. Și în sfârșit, poate cea mai emoționantă temă a fost faptul că acei copii care au avut cel mai mare număr de deficiențe în procesarea senzorială au reușit cel mai bine să dobândească deprinderile de atașament și cele senzoriale și au scos puternic în evidență această dobândire de atașament și de comportament în perioada acestei scurte intervenții de trei săptămâni. Aceste descoperiri cultivă multă speranță pentru copiii adoptivi și familiile lor.

BIBLIOGRAFIA folosită în revistă

Ainsworth, M. D. S. (1965). Further research into the adverse effects of maternal deprivation. In J. Bowlby (Ed.), *Childcare and the Growth of Love* (2nd ed.), (191-251).

Baltimore: Penguin.

Balzer-Martin, Lynn A. (1998). Sensorimotor history questionnaire for parents. In C. Kranowitz, *The Out-of-Sync Child*, (2829). New York: Perigee.

Cermak, S. A., & Daunhauer, L. A. (1997, July/August). Sensory processing in the postinstitutionalized child. *The American Journal of Occupational Therapy*, 51, (7).

Harandon, G., Bascom, B., Dragomir, C., & Scripcaru, V. (1994). Sensory functions of institutionalized Romanian infants: A pilot study. *Occupational Therapy International*, 1, (250-260).

Wilbarger, P. (1984, September). Planning an adequate "sensory diet":

Application of sensory processing theory during the first years of life. *Zero to Three*, (7-12).

BIBLIOGRAFIA completă

Achenbach, T. M. (1991). Manual for the Child Behavior Checklist. Burlington, VT:

University of Vermont Department of Psychiatry.

Ames, E. W. (1997). The development of Romanian orphanage children adopted to Canada. Human Resources Development Canada: Final report.

Ayers, A. J. (1964). Tactile functions: Their relation to hyper active and perceptual motor behavior.

American Journal of Occupational Therapy, 18, 6-11.

Ayers, A. J. (1972). Sensory integration and learning disorders. Los Angeles: Western Psychological Services.

Bakwin, H. (1942). Loneliness in infants. American Journal of Diseases of Children, 63, 30-40.

Balzer-Martin, Lynn A. (1998). Sensorimotor history questionnaire for parents. In C. Kranowitz, The Out-of-Sync Child, (2829). New York: Perigee.

Bowlby, J. (1951). Maternal care and mental health. Geneva: WHO Monograph 2.

Bowlby, J. (1969). Attachment and loss, Vol. 1: Attachment. New York: Basic Books.

Cermak, S. (1994, Spring). Romanian children demonstrate sensory defensiveness. Attachments, 5-6.

Cermak, S. & Groza, V. (1998). Sensory processing problems in post-institutionalized children: Implications for social work. Child and Adolescent Social Work Journal, 15, 5-23.

Chisholm, K., Carter, M. C., Ames, E. W., & Morison, S. J. (1995). Attachment security and indiscriminately friendly behavior in children adopted from Romanian orphanages. Development and Psychopathology, 7, 283-294.

David, H. (1990). Ceausescu's psychological legacy: A generation of unwanted children. Psychology International, 1, 5-8.

Day, S. (1982). Mother-infant activities as providers of sensory stimulation. American Journal of Occupational Therapy, 36, 579-585.

Deane, B. (April 22, 1997). International adoption: Can love beat the odds? Woman.s Day, 95ff.

DeGangi, G. A. (1991). Assessment of sensory, emotional, and attentional problems in regulatory disordered infants: Part 1. Infants and Young Children, 3(3), 1-8.

DeGangi, G. A., Craft, P., & Castellan, J. (1991). Treatment of sensory, emotional and attentional problems in regulatory disordered infants: Part 2. Infants and Young Children, 3, 9-19.

Fisher, L., Ames, E. W., Chisholm, K., & Savoie, L. (1997). Problems reported by parents of Romanian orphans adopted to British Columbia. International Journal of Behavioral Development, 20, 67-82.

Fisher, A. G., & Murray, E. A. (1991). Introduction to sensory integration theory. In A.G. Fisher, E. A. Murray, & A. C. Bundy (Eds.). Sensory integration: Theory and practice (pp.324). Philadelphia: F. A. Davis.

Field, T.M., Schanberg, S.M., & Scafidi, F. (1986). Tactile/kinesthetic stimulation effects on preterm neonates. Pediatrics, 77, 654-658.

Fisher, A. G., & Murray, E. A. (1991). Introduction to sensory integration theory. In A. G. Fisher, E. A. Murray, & A. C. Bundy (Eds.). Sensory integration: Theory and practice (pp.324). Philadelphia: F. A. Davis.

Fishman, K. D. (1992, September). Problem adoptions. The Atlantic Monthly, 37ff.

Fury, G., Carlson, E. A., & Sroufe, L. A. (1997). Children's representations of attachment relationships in family drawings. *Child*

Development, 68, 1154-1164.

Goldfarb, W. (1944). The effects of early institutional care on adolescent personality. Journal of Experimental Education, 12, 106-129.

Gunnar, M. R. (2001). Effects of early deprivation. Findings from orphanage-reared infants and children. In C. A. Nelson and M. Luciana (Eds.) Handbook of developmental cognitive neuroscience, (pp. 617-629). Cambridge, MA: MIT Press.

Harlow, H. F. (1958). The nature of love. American Psychologist, 13, 673-685.

Jay, S. (June 23, 1996). When children adopted from abroad come with too many troubles. The New York Times.

Kaplan, N., & Main, M. (1986). *Instructions for the classification of children's family drawings in terms of representation of attachment*. Berkeley: University of California.

Kranowitz, C. (1998). The out of sync child. NY: Berkeley Publishing Group.

Marcovitch, S., Cesaroni, L., Roberts, W., & Swanson, C. (1995). Romanian adoption: Parents' dreams, nightmares, and realities. Child Welfare, 74, 993-1017.

Marcovitch, S., Goldberg, S., Gold, A., Washington, J., Wasson, C., Dredewish, K., & Handley-Derry, M. (1997). Determinants of behavioral problems in Romanian children adopted in Ontario. International Journal of Behavioral Development, 20, 17-31.

Morrison, S. J., Ames, E. W., & Chisholm, K. (1995). The development of children adopted from Romanian

orphanages. Merrill-Palmer Quarterly, 41 (4), 411-431.

Moss, K. G. (1997). Integrating attachment theory into special needs adoption. Cleveland, OH: Beech Brook.

Perry, B. (2001). Plasticity, Memory, and Cortical Modulation in the brain. The amazing human brain and human development. (On-line web course at

<http://www.childtraumaacademy.com/>)

Purvis, K. B. (March 7, 2002). A therapeutic summer camp for children with histories of early maltreatment. Symposium for the Southwestern Society for Research in Human Development. University of Texas, Austin.

Purvis, K. B. (2001). *A Therapeutic Summer Camp for Post-Institutionalized Children*. Department of Psychology, Texas Christian University: Unpublished Masters Thesis.

Purvis, K. B., Cross, D. R., & Ware, A. (1999). TCU Survey of the International Adoption Experience. (Unpublished instrument).

Purvis, K. B., Asbury, T. E., Harribance, L. M., Genovese, K. R., & Cross, D. R. (2001, April). The Hope Connection: A therapeutic intervention for special needs adoptions. Poster presented at the Society for Research in Child Development. Minneapolis, Minnesota.

Purvis, K. B., Asbury, E. T., & Cross, D. R. (2000, April). Sensory integration dysfunction and attachment disorder in a sample of post-institutionalized adopted children. Poster presented at the Southwestern Society for Research in Human Development, Eureka Springs, Arkansas.

Purvis, K., Asbury, T., & Cross, D. (1999, April). Evidence for the reduction of attachment disorder behaviors as a result of a therapeutic camp for post-institutionalized children. Poster presented to the annual meeting of the Society for Research in Developmental Psychology, Eureka Springs, AK.

Randolph, E. (1997). *Manual for the Randolph Attachment Disorder Questionnaire.* Evergreen, CO: The Attachment Center Press.

Rutter, M. & the English and Romanian Adoptees (ERA) Study Team (1998). Developmental catch-up and deficit, following adoption after severe global early privation. Journal of Child Psychology and Psychiatry, 39, 465-476.

Spitz, R. A. (1945). Hospitalism: An inquiry into the genesis of psychiatric conditions in early childhood. The Psychoanalytic Study of the Child, 1, 53-73.

Suomi, S. (1977). Development of the attachment and other social

behaviors in rhesus monkeys. In T. Alloway, P. Pliner & L. Krames (Eds.) Attachment Behavior. New York: Plenum Press, pp. 197-224.

Sweeny, J. K., & Bascom, B. (1995). Motor development and self-stimulatory movement in institutionalized Romanian children. Pediatric Physical Therapy, 7, 124-132.

Verhulst, F., Althus, M., & Versluisden Bieman, M. (1990). Problem behaviour in international adoptees - I and II. Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 29, 94-111.

Williams, M. S., & Shellenberger, S. (1994). An introduction to how does your engine run: The alert program for self-regulation. Albuquerque, NM: Therapy Works.

Zeanah, C. (2000). Handbook of Infant Mental Health (2nd. Ed.). New York: Guilford.